

Г.Чередніченко

Л.Шапран

Л. Куниця

м. Київ

ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. Стрімкий соціальний, економічний і технічний розвиток суспільства ставить нові завдання перед системою вищої освіти. Виявляється недостатнім дати студенту певну суму знань, яку можна закласти в стандарти, навчальні посібники, тощо. Необхідно розвивати у студента самостійне, гнучке, варіативне, критичне мислення. Мультимедійні технології – найпотужніше джерело пізнавальної активності студентів, розвитку їх творчих здібностей, інтересів, умінь і навичок та інших інтелектуальних чинників.

Ключові слова: мультимедійні технології, іноземна мова.

Г.Чередниченко

Л.Шапран

Л. Куниця

ПРЕПОДАВАНИЕ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ СРЕДСТВАМИ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Аннотация. Стремительное социальное, экономическое и техническое развитие общества ставит новые задачи перед системой высшего образования. Оказывается недостаточным дать студенту определенную сумму знаний, которую можно заложить в стандарты, учебные пособия, и тому подобное. Необходимо развивать у студента самостоятельное, гибкое, вариативное, критическое мышление. Мультимедийные технологии - мощнейший источник познавательной активности студентов, развития их творческих способностей, интересов, умений и навыков и других интеллектуальных факторов.

Ключевые слова: мультимедийные технологии, иностранный язык.

Galina Cherednichenko

Lyudmila Shapran

Lyudmila Kunitsa

**TEACHING FOREIGN LANGUAGE WITH THE HELP OF MULTIMEDIA
TECHNOLOGIES AT HIGHER EDUCATIONAL TECHNICAL
ESTABLISHMENTS**

Annotation. Swift social, economic and technical development of the society sets new tasks before the system of higher education. It appears insufficient to give to a student the certain sum of knowledge, which can be put in standards, textbooks and others. It is necessary to develop independent, flexible, variant, critical thinking of a student. Multimedia technologies are the most powerful source of cognitive activity of students, they can develop their creative capabilities, interests, abilities and skills and other intellectual factors.

Key words: multimedia technologies, foreign language.

Постановка проблеми. Сучасний період розвитку цивілізованого суспільств характеризує процес інформатизації. Інформатизація суспільства – це глобальний соціальний процес, особливість якого полягає в тому, щоб домінуючим видом діяльності у сфері суспільного виробництва є збір накопичення, продукування, обробка, збереження та використання інформації, що здійснюються на основі сучасних засобів мікропроцесорної та обчислювальної техніки, а також на базі різноманітних засобів інформаційного обміну.

Одним із пріоритетних напрямків процесу інформатизації сучасного суспільства є інформатизація освіти - впровадження засобів нових інформаційних технологій у систему освіти. Це робить можливим:

- застосування механізмів управління системою освіти на основі використання автоматизованих банків даних науково-педагогічної інформації, інформаційно- методичних матеріалів, а також комунікативних мереж;

- удосконалення методології та стратегії відбору змісту, методів та організаційних форм навчання, що відповідають завданням розвитку особистості в сучасних умовах інформативного суспільства;

- створення методичних систем навчання, орієнтованих на розвиток інтелектуального потенціалу студента, на формування умінь самостійно отримувати знання, здійснювати інформаційно-навчальну, експериментально-дослідницьку діяльність, різноманітні види самостійної діяльності по обробці інформації;

- розробка і використання комп'ютерних тестуючих, діагностуючих, контролюючих та оцінюючих систем.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблемами інформаційних технологій займаються такі дослідники, як Н.Басова, С.Ветров, М.Кларін, І.Підласий, Ж.Поплавська, Д.Стетченко, В.Тинний, В.Шукшунов. Застосування у педагогіці нових інформаційних технологій розглядали у своїх дослідженнях В.Безпалько, А.Нісімчук, І.Підласий, О.Шиян та інші. Однак, недостатньо уваги приділяється застосуванню комп'ютерів у вивченні іноземної мови з метою розвитку навичок комунікативної компетенції.

Мета статті – розглянути можливості застосування мультимедійних технологій в процесі викладання дисципліни «Іноземна мова».

Виклад основного матеріалу дослідження. У ВНЗ України активно поширюється використання мультимедійних технологій у вивченні іноземних мов (ІМ).

Методика використання комп'ютерів у навчанні ІМ є перспективним напрямом [1, 5, 8]. Традиційні форми контролю навчальної діяльності – письмова контрольна робота, усне опитування, диктант, твір, переказ та іспит – недостатньо об'єктивні, точні та оперативні. Комп'ютеризоване навчання ІМ дозволяє контролювати навчальну діяльність студента з високою точністю і об'єктивністю, здійснюючи постійний зворотний зв'язок.

Нові мультимедійні засоби, в яких використовується аудіо-візуальний формат, надають такі можливості, які традиційні підручники надати не можуть.

Н.Ротмістров вважає, що нові комп'ютерні технології дозволяють підійти до перетворення інформаційних технологій у потужний засіб освіти, в якому змодельовані всі аспекти процесу навчання – від методичного до презентаційного [7, с.89].

Наявність таких засобів дає викладачам можливість планувати такі види діяльності, які вносять елемент зацікавленості в навчальний процес. Вони дозволяють створити активне кероване комунікативне середовище, у якому здійснюється навчання. Взаємодія студента з комп'ютером, таким чином, із простого обміну інформацією або виконання команд перетворюється на багатогранну діяльність у цьому середовищі, завдяки чому перед студентом відкриваються дійсно необмежені можливості [8].

Комп'ютеризоване навчання іноземних мов (КНІМ) має цілий ряд переваг [4]:

- варіативність застосування на різних етапах навчання;
- можливість застосування на будь-якому етапі роботи на практичному занятті;
- навчальний матеріал краще сприймається і легше запам'ятовується студентами;
- економне використання навчального часу;
- індивідуалізація навчання, визначення глибини і послідовності засвоєння, темпу роботи;
- реєстрація даних про студента;
- збір та обробка статистичних даних про індивідуальну навчальну діяльність студентів;
- скорочення видів роботи, що втомлюють студента;
- використання різних аудіовізуальних засобів навчання (графіки, звуку) для збагачення і мотивації навчання, наочного та динамічного подання матеріалу;
- розгалуження послідовності навчання на основі аналізу помилок студента;

- адаптація існуючих навчальних матеріалів до комп'ютеризованих умов навчання;
- створення комфортного середовища навчання;
- впровадження експериментальних досліджень;
- активізація навчальної діяльності студента;
- інтенсифікація навчання та підвищення рівня мотивації;
- формування самооцінки студентів та створення умов для самостійної роботи.

Усі перелічені переваги комп'ютерної форми навчання допомагають вирішити основне завдання мовної освіти – формування в студентів мовної компетенції.

Сучасні АНК ІМ можуть широко використовуватися для ознайомлення студентів з новим мовним матеріалом, новими зразками, на етапі тренування та застосування знань, навичок і вмінь. За їх допомогою студенти мають можливість виконувати такі види навчальної діяльності:

- тренувати правопис;
- вивчати лексичний матеріал;
- удосконалювати розуміння аудіотексту;
- розвивати техніку читання;
- вивчати граматику;
- навчатися писемного мовлення;
- тренувати вимову.

Комп'ютер дозволяє моделювати умови комунікативної діяльності, реалізовувати їх у різноманітних тренувальних вправах ситуативного характеру [1].

М. Варшауер (M. Warshauer) [10, с.1-14] визначає три фази у КНІМ: біхевіористичне КНІМ, комунікативне КНІМ та інтегративне КНІМ.

Біхевіористичне КНІМ відображає біхевіористичні теорії навчання і спирається на тренування і практику, де у ролі викладача виступає комп'ютер

(надає інструкції, оцінює). Біхевіористичне КНІМ головним чином спрямоване на засвоєння граматичного і лексичного матеріалу. Недоліком цього методу є те, що він не дає можливості здійснити справжню комунікацію.

Комунікативне КНІМ пов'язане з розвитком комунікативного методу навчання і спрямоване на створення природного середовища для використання мови, навчає граматиці опосередковано, дозволяє студентам створювати власні висловлювання і гнучко реагує на варіантність відповідей студента. Серед програмних засобів, спрямованих на КНІМ, можна назвати мовні ігри, поетапне читання, реконструкцію тексту. Тут комп'ютер все ще є джерелом інформації, однак студенти вже мають більший контроль на відміну від біхевіористично-спрямованих програм.

Інтегровані підходи до КНІМ базуються на двох важливих технологічних розробках: мультимедійних комп'ютерах та Інтернеті. Мультимедійні комп'ютерні програмні засоби дозволяють користувачеві одночасно сприймати візуальну і аудіо- інформацію. Мультимедія також включає в себе і гіпермедію, яка зв'язує мультимедійні ресурси разом і дозволяє користувачам вибирати власний шлях всередині програми.

Мультимедійні засоби дозволяють задіяти майже всі органи чуття студентів, поєднуючи друкований текст, графічне зображення, рухоме відео, статичні фотографії та аудіозапис, створюючи «віртуальну реальність» справжнього спілкування. Доведено, що застосування мультимедійних матеріалів та комп'ютерних мереж скорочує час навчання майже втричі, а рівень запам'ятовування через одночасне використання зображень, звуку, тексту зростає на 30-40 відсотків. Однак М. Варшауер [10, с. 1-14] зазначає, що не дивлячись на всі переваги, гіпермедійні засоби значно не вплинули на викладання іноземних мов. Дійсно, більшість мультимедійних програмних засобів створюються комерційними розробниками, які не завжди створюють програми, що базуються на існуючій термії оволодіння другою мовою. Гарний програмний засіб повинен реагувати на «слабкі місця» користувача і обирати стратегію, яка б дозволила

подолати цю «слабкість», включаючи повторення, перефразування, уповільнення темпу, виправлення чи посилення студента до довідкової інформації.

Іншим інтегративним КНІМ є Інтернет, який дає студентам доступ до інформації, включаючи аудіювання, читання і письмо. Студенти можуть працювати в комунікативному середовищі в реальному часі або вибирати засоби, які дадуть їм змогу створити і перевірити повідомлення; зайти на форум і поспілкуватись з одним або декількома співбесідниками. Електронна пошта дозволяє студентам підтримувати зв'язки з носіями мови, спонукає їх до діалогу з ними.

В останні роки у торговій мережі поряд з підручниками, посібниками та зошитами з'явилося чимало АНК, словників та енциклопедій, які можна використовувати для вивчення англійської мови. Програмне забезпечення для вивчення англійської мови розробляється досить інтенсивно. Вже існує велика кількість різноманітних програм і курсів, які підтримують комп'ютерне вивчення англійської мови. Усе існуюче програмне забезпечення можна поділити на такі види:

1. Комп'ютерні словники.
2. Електронні енциклопедії.
3. Програми комп'ютерного перекладу.
4. Автоматизовані навчальні курси з англійської мови.
5. Комп'ютерні мовні ігри.
6. Автоматизовані тестові системи.

Оскільки існуючі наукові літературні джерела розглядають застосування інформаційно-педагогічних технологій як такі, які застосовуються в основному в електронно-дидактичному виді, то відповідно слід визначити наступні основні електронно-дидактичними функції АНК ІМ:

- наочність (забезпечення формування уявлень і понять),
- інформативність (засоби освіти є безпосередніми джерелами знань, тобто носіями певної інформації),

- компенсаторність (забезпечення досягнення мети з найменшими витратами сил та часу),
- адаптивність (підтримування сприятливих умов протікання процесу навчання, преемственность знань),
- інтегративність (можливість розглядати об'єкт чи явище як частину і як ціле),
- інструментальність (забезпечення певних видів діяльності, дій та операцій і досягнення методичної цілі),
- мотиваційність (формування зовнішньої стійкої мотивації учбової діяльності).

Виходячи з вищеназваного, можна сформулювати основні методичні та дидактичні вимоги до АНК ІМ для навчання англійської мови [4]:

- структура навчальних комп'ютерних програм;
- відповідність основним дидактичним принципам навчання: свідомості, активності, комунікативності, індивідуалізації та інтенсифікації;
- довговічність (порівняно з іншими носіями аудіо- та відео інформації);
- використання техніко-дидактичних можливостей комп'ютера: кольору, графіки, звуку, анімації, функціональних шумів, ін.;
- використання мовних ігор;
- організація постійного розгалуженого зворотнього зв'язку зі студентом у процесі виконання комп'ютерних вправ;
- спрямованість на ліквідацію та запобігання типових помилок;
- використання явного та неявного оцінювання результатів роботи студента з курсом;
- використання лексико-граматичного коментаря, граматичних та фонетичних довідників, автоматизованих словників та чітких інструкцій;
- оформлення курсу, доступність, цікавість, ефективність.

При роботі з мультимедійними системами слід поставити ряд запитань, які допоможуть нам уявити себе в «технологічно урізноманітненому робочому середовищі» [10, с.30]:

- Які цілі ми переслідуюємо?
- Що і як ми будемо планувати, створювати, впроваджувати та навчати з використанням мультимедійних систем?
- Які комп'ютерні технології будемо використовувати?
- Коли будемо їх застосовувати – повністю чи частково на протязі заняття, за фіксованим чи гнучким графіком?
- Яка роль викладача у цьому процесі?

Нові засоби навчання і нові інформаційні технології вимагають високу ступінь підготовленості, навченості і готовності викладачів застосовувати різні досягнення інформаційних технологій в процесі навчання. Викладачам слід усвідомити, що без удосконалення і розширення своїх знань і навичок в сфері використання інформаційних технологій вони можуть далеко відстати від своїх студентів і тим самим втратити авторитет викладача. Сучасний викладач – це генератор ідей, організатор, режисер, який визначає ролі і процес навчання, поєднуючи традиційні і новітні методики, прийоми і засоби. Сучасний викладач повинен знайти мотивацію для студента і побудувати його діяльність так, щоб у останнього виникло бажання пізнавати і відкривати нове.

Наведемо приклади, яким чином можна використовувати можливості, що надає Інтернет, на заняттях з іноземної мови:

- формування навичок читання, безпосередньо використовуючи матеріали мережі різного ступеня важкості;
- вироблення умінь аудіювання на основі автентичних звукових текстів мережі Інтернет, також відповідно підготовлених викладачем;
- вдосконалення умінь монологічних та діалогічних висловлювань на основі проблемного обговорення представлених викладачем чи кимось з студентів матеріалів мережі;

- формування умінь письмової мови, індивідуально чи усно складаючи відповіді партнерам, готуючи реферати, твори;
- збільшення словникового запасу, як активного, так і пасивного, лексикою сучасної іноземної мови, що відображає відповідний етап розвитку культури народу, соціального і політичного устрою суспільства;
- ознайомлення із правилами культури поведінки, що включають в себе мовний етикет; особливості мовної поведінки різних народів в умовах спілкування, особливості культури, традицій країни, мова якої вивчається;
- формування стійкої мотивації іншомовної діяльності на занятті на основі систематичного використання "живих" матеріалів, обговорення не тільки питань до текстів підручника, але й ""гарячих" проблем, що цікавлять всіх і кожного[3].

Особливо цікаво використовувати матеріали Інтернету при роботі над проектом. Викладач може відшукати різноманітну, деколи навіть суперечливу інформацію в мережі з проблеми, яка підлягає в даний момент обговоренню, дослідженню. Пропонуючи подібні матеріалу студентам у малих групах, викладач може поставити завдання — відібрати відповідну по обговорюваній проблемі інформацію, погодиться з нею. прийняти до уваги в роботі над проектом, або, навпаки, оскаржити її аргументовано, для чого необхідні факти, інформація. При чому кожній групі, що працює над своєю проблемою, можна запропонувати відповідний матеріал з теми обговорення. Його може підібрати викладач з допомогою деяких студентів.

Аналогічну роботу можна проводити і у відношенні до аудіювання. Обов'язково знайдуться в школі діти, які вміють проводити запис аудіоінформації з мережі на носії.

Значимість інформації в мережі Інтернет саме в тому, щоб завжди можна скористатись, якщо це необхідно, найсвіжішою інформацією чи підібрати певний дайджест з тої чи іншої теми. Можна скористатись і послугами чату, телеконференції чи електронної пошти, що отримати думку носія мови, громадян країни, мова якої вивчається, обговорити на уроці різні точки зору на одну н ту ж проблему, Є можливість при цьому підібрати необхідні га дуже цікаві ілюстрації.

При цьому широко використовується діалог культур, який стимульований реальними контактами з представниками цієї культури. Хоча більшість проєктів починаються та закінчуються на занятті, позаурочна діяльність займає при цьому значний час. звичайно, якщо мова йде про групові проєкти, в яких приймають участь всі студенти групи. Практично будь-який такий проєкт набуває іншого значення, якщо в процесі роботи над ним використовуються матеріали, взяті з Інтернету [3, с.4].

Існують певні проблеми щодо застосування КНІМ, які є загальними для багатьох ВНЗ України. Це, насамперед, недостатня матеріально-технічна база, яка не дозволяє повномасштабно використовувати ПК для вивчення іноземних мов, недостатнє програмне забезпечення, відсутність забезпеченістю відповідними науково-методичними засобами, необхідними для організації самостійної роботи студентів [6, с.2], обмеженість доступу до Інтернету. Однак комп'ютеризація навчання іноземній мові вже почалася і успішно розвивається. Нині комп'ютер все більше входить до найближчого інтелектуального оточення студента. Вдале поєднання нових і традиційних методів навчання, набуття інноваційного досвіду сприяє інтенсифікації процесу навчання у нашому університеті.

Висновки. Отже, КНІМ з використанням мультимедійних програм значно розширює та урізноманітнює програму вивчення іноземних мов у ВНЗі, надає доступ до різноманітних автентичних матеріалів (комп'ютерне подання мовного матеріалу на основі художньої літератури, статей, матеріалів інформаційних сайтів; робота зі словником, ін.), зацікавлює студентів до вивчення іноземних мов, розширює мотивацію студентів до навчання, надаючи їм можливість працювати над мовою у зручному для них темпі, сприяючи, таким чином, індивідуалізації навчання та ефективному оволодінню іноземною мовою.

Застосування засобів мультимедія до навчального процесу неминуче потребує створення й використання нових педагогічних технологій навчання, які повинні будуватися на основі психолого-педагогічних і дидактичних принципів, тому **актуальними напрямками подальшої розробки даної проблеми є визначення цих принципів та їх теоретичне обґрунтування.** В іншому випадку

важко розраховувати на ефективне використання мультимедійних технологій у навчальному процесі

Література:

1. Аскоянц П.Г. Основи методики створення та застосування комп'ютерних програм у навчанні іноземних мов / П.Г.Аскоянц, Г.С.Чекаль, П.І.Сердюков.– К: КДПШМ, 2004. – 108с.
2. Гаєвский А. Справочник по программным продуктам / А.Гаєвский, О.Леонтьев – К: Диа Тайп, 1998. – с.187-192.
3. Використання всесвітньої мережі інтернет та інформаційних компютерних технологій на уроках англійської мови.– Вижниця: Черемош, 2007.– 76с.
4. Кужель О.М. Використання персонального комп'ютера у вивченні іноземних мов / О.М.Кужель, Т.І. Коваль // Нові інформаційні технології навчання в навчальних закладах України: Науково-методичний збірник, вип. 8: Педагогіка/Редкол.: І.І.Мархель (гол.ред.) та ін. – Одеса:Друк, 2001. – 242 с.
5. Нилов О. Английский без репетитора / О.Нилов //Компьютерное обозрение. – 1997. - №27 – с. 35-38.
6. Основні положення доповіді міністра освіти і науки України Василя Кременя.//Освіта. 3-4 березня 2004. - №11. – с2.
7. Ротмистров Н.Д. Мультимедиа в образовании / Н.Д. Ротмистров // Информатика и образование. – 1994. – №4.– с.89-96.
8. Сердюков П.І. Технологія розробки комп'ютерних програм з іноземних мов / П.І. Сердюков. – К: Ленвіт, 2996. – 111 с.
9. Gavalis B. Computers and the EFL Class: Their Advantages and Possible Outcome. English Teaching Forum, Vol. 35, №4, 1998. – 64с.
10. Warshauer M. Computer Learning Networks and Student Empowerment.//System, №24, 1996. – с. 1-14.